

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	— — — — —	3 frt — kr.
Félévre	— — — — —	1 frt 50 kr.
Negyedévre	— — — — —	— frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre		2 frt.

Felelős szerkesztő:
Dr. BUZA SÁNDOR.
A lap kiadója:
A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos áron vétetnek fel.
A lap megjelenik minden kedden.

Az állami tekintély és az elkeresztelések.

Senkisem óhajtja jobban, mint mi, hogy a magyar államnak tekintélye megóvassék és nagy legyen kifelé és bent az országban egyaránt.

Mi képviseli a magyar állam tekintélyét a jelen kormányzati rendszerben?

A király és a nemzet. A kormány? A miniszterium? Az csak végrehajtó hatalom s mint ilyenek tagadhatatlanul nagy szerepe van az állami tekintély fentartásában, kifejezésében; de nem maga az állami tekintély.

Sőt a mai parlamentarismus fejlődése következtében maga a képviselőház sem fejezi ki egymagában az állami tekintélyt, mert az a maga intézkedéseiben nem egyéb, mint a kisebbséget sokszor csak egy-két szavazattal legyőző párt-többség akarata. Vajjon kifejezi-e mindenkor ez akarát, az egész nemzet, az egész állam akarát? Többet mondunk, csak a nemzet többségének akarát is?

Igen, ha mód volna nyujtva a nemzetnek, hogy a maga akarát a képviselőválasztásoknál teljesen szabadon fejezhetné ki.

De a mai választási rendszer és tapasztalatok mellett erről nem lehet szó.

Ime csak a napokban is a tápéi választásnál egy a pártkormánytól befolyásolt választási elnök hiu ürügyek alatt képes megakadályozni a választást, mert látja, hogy az ellenzék többségben van.

Nem mondhatni tehát bizonyosan már ez oknál fogva sem, hogy a többség és ebből kikerült kormány az egész állam akaratának s így tekintélyének kifejezője.

És mégis mit tapasztalunk ez igazsággal szemben?

Azt, hogy a kormány mindenféle, még törvényesség szempontjából nagy kifogás alá eső intézkedéseiben, is minő az elkeresztelés ügyében a hirhelt februári rendelet, az állami tekintélyre hivatkozik.

Ideje volna, hogy a fogalmakkal e téren is üzött visszaélésnek valahára vége legyen vetve.

A kormánynak nincs joga magát azonosítani az állam tekintélylyel. Hiszen ez nem volna egyéb, mint a kormányi ommipotentia, vagy ha jobban tetszik, a parlamenti párt-többség mindenhatóságának proclamálása.

Alakilag talán még némi alappal látszhatik birni ez elmélet, de tényleg ellenkezőleg áll a dolog.

Hiszen egy államtekintélye nem lehet egy kormány tekintélyéhez kötve. Annak sértetlennek kell lennie, ez nőhet, fogyhat vagy egészen meg is semmisülhet, még akkor is, ha mesterségesen fenntartott többség áll oldala mellett.

Ezért mondá Spenczer Herbert: „Ha a multban az volt a szabadelvűségnek feladata, hogy határt szabjon a királyok mindenhatóságának, a jövőben az igazi szabadelvűségre az a feladat vár, hogy a szabadság érdekében a parlamentek mindenhatóságának szabjon határt.”

És az öreg Kossuh, a ki különben fiatal korában maga is másképp gondolkozott, a közigazgatási törvényjavaslat alkalmából így ir Helffyhez: „Borzasztó furfang a kormány számára elkobozni az állam minőségét... A kormány és állam nem egy dolog. Amaz ennek csak egyik közege, de nem egyedüli közege. Ne engedjék önök a miniszteri ommipotentianak az állami eszméjét usurpalni!”

A kormány s parlamenti többség az elkeresztelési kérdésben követett, s később formailag tévesnek elismert intézkedéseiben nyiltan hirdette, hogy nem engedhet az egyháznak, más szóval az ország, állam, nagy többségét képező katoloi-

TÁRCZA.

Klapphorn-versek.

1.

Két gyerek a folyó partján menve
Bezuhant a rohanó mederbe,
De sohasem jött ki belőle
Szárason,
Mert bizony — —
Vizes lett a bőre.

2.

Nagy a komp, de nagyobb terhe,
Nem való 400 emberre.
Im lássátok, Isten ujjá:
Miként huzza le a sulya!
Csak 200 szállt partra épen...
Mert annyi ment rajta épen,
A másik 200 csak bámulja.

3.

Megtörve, kétségbeesve
Tér az ifju lakására.
Kezében egy kis üvegese,
Kiüriti egy hajtásra.

Meghalt szegény. Nem esoda
... Megütötte a guta
Ötvenöt év után
Budán.

4.

Nem hiába költönek születtem,
A szegény ibolyát mindig szerettem.
Ő az ébresztő tavasz első virága
— — S nem drága.

5.

Vágtatva négyes czug befordul
Uczuzára egy sikátorbul.
Egy szegény kis fiu az utca sarkánál
— A fél lábán áll.

6.

A mult században egy lovag egyszer
Két szép rózsára tett szert.
Az egyiket feleségül vette,
A másikat ... vízbe tette.

7.

Két vonat ellentett részről rohanva
Egy vágányon egyszerre ér pályaudvarra.
A katasztrófa biztos ... volna;
De hála Istennek!

Budapesten megy
Az egyik perronba,
A másik ... Sopronba.

8.

Miudenko tudja márma
Az egész Szatmárba,
Hogy ha kész lesz az aszfaltjárda,
... Az nem lesz sárga.

9.

Tíz méter széles árok,
Mélyége ugyanennyi,
Odaérnek huszárok.
Hogy kéne átalmenni.
De tudjuk, hogy huszár s lova
Ilyesmitől nem fél soha.
Diktum — faktum s mingyán
Átrepültek az árok — hidján.

10.

Emlékszem ma is élénken
Tíz éve mult a télen épen.
Dermesztő, fagyasztó hidegbe'
Egy árva kis fiu jött velem szembe.
A hideg kicsipte gyöngye orozáját;
Mégis felkötötte kocsolyáját.

kusok kívánságának, mert tiltja az állami tekintély.

Már ebben a kijelentésben magában a legnagyobb ellenmondás rejlik, mert ugyan mi felel meg inkább az állam akaratának, mint a mi az állam tulnyomó nagy többségének akaratával egyezik?

De lássuk már most hogy lett megóva ez az „állam tekintély” melynek palástjába a kormány jogtalanul burkolódzott.

Nyíltan elismerte, a mit a katolikuskok már előbb is annyit hangoztattak, hogy a rendelet kivihtetlen, lelkiismeretbe ütközik.

De azért nem vonta vissza, a kath. lelkeseket, a kik lelkiismeretüket követik, folyton perelik, büntetik. Hát ez az állami tekintély?

Oktalan czéltalan, érthetetlen elítélendő makacsság ez, semmi egyéb, valamint azon gyermeké, a ki a figyelmeztetés után belátja tetteinek helytelenségét és mégis elköveti azt.

És ez a makacsság nemcsak nem emeli a kormány tekintélyét, hanem azt a keveset is lerontja, melylyel eddig birt.

A kormánynak nagy szégyenére az alsóbb hivatali közegeknek kell szemébe mondani ezt, midőn a gyomai főszolgabíró teljesen fölmentvén az üldözött kath. lelkeszt, ítéletben jelenti ki, hogy a legfelsőbb fokban a rendelkezés a büntetés fentartása mellett kivétel nélkül megváltoztatván, szentesített a törvény által meg nem engedett elkeresztelés ténye. E felfogás által hivatkozott miniszteri rendelet ettikai alapjától megfosztatván, ezzel észszerűleg megszűnt annak büntetési joghatálya is.

Ennél nagyobb megszégyenítés — azt hisszük alig érhetette a kor-

mányi tekintélyt, mert hiszen az állami tekintélynek semmi köze ahhoz.

—a.

A román kérdés.

IV.

A magyarországi és „erdélyországi” akadémiai ifjuságnak a napokban megjelent ugynevezett „Repliká”-ja után mindinkább meggyőződünk arról, hogy a dolgok jelen állásában sisyphusi munkát végeztünk mindaddig, a mig nem tisztul a helyzet, vagyis a mig nem tudja a magyar közvélemény, vajjon solidaritást vállal-e az összes románság ama memorandumokkal és eme „Repliká”-val.

Eddig semmi sem történt a helyzet illetén tisztázására, pedig a magyarországi románság minden valódi érdeke hangosan követeli ezt.

Vajjon képzelhető-e, hogy ilyen alapon tárgyalásba lehetne bocsátkozni a panaszok felett?

Hiszzen napnál világosabbá kezd immár válni ezek után, hogy a legnagyobb részben igaztalan panaszok hangoztatásának czélja nem azoknak orvoslása, hanem Európa oktalan és czéltalan fellármázása, nyílt izgatás, nyíltan kimondott és a magyar államisággal nyíltan ellenkező czél miatt, melyet mult számunkban kifejtettünk.

A lapunkban megjelent két nyilatkozat igen tisztelt írói iránt érzett nagy-rabecsülésünk indit mégis arra, hogy a dolgok eme stadiumában a panaszokkal foglalkozunk s megtegyük azokra észrevételeinket.

1. Hogy a magyar-sajtó bizony nem azzal a jó akarattal tárgyalja a románkérdést, amint kívánatos; hogy sokszor chauvinistikus; hangjában a románokkal szemben kicsinylő, gunyoros, hogy kis dolgokból nagyokat csinál, az tény, melyet mi sem helyeseltünk s azt hisszük ideje volna már, hogy a sajtó hagyjon fel azzal a sensation-hajhász s bántó hangjával, a melyen eddig szólott. Ezen hangra azonban, ha nem

Azon czéljában, hogy kimutassa, miszerint mi a romaiak romlatlan utódai vagyunk, a negyedik paragrafusban azt állítja, hogy a dákok teljesen kiirtattak a rómaiak által, úgy hogy nem történt semmi vegyülés ezen két nép közt. Hogy ily természetellenes hipotézist bebizonyítson, hivatkozik történetírónk Eutropius egy kétes mondatára és Julian egy mondatára, melyeknek a józan ész által el nem fogadható magyarázatot ad, és így kezdődik a mi romaiságunk historiai bebizonyítása a historia egy meghamisítása által.

Érdekes azon példa, melyet fölhoz az 1825-ben megjelent román szótárból. Hogy erőszakolja ez a csász — óra szót a latinból. Szerinte caesum, caedo, caesurából ered, quia dies in 24 partes quasi caesuras est divisa. Így az hiszem, igaz az is, hogy a Pontus Euxinus égszínü pontyos.

„Ha az idegenek most tudják és elismerik, hogy latin törzshöz tartozunk, nem a mi érdemünk, hanem idegen filologusoké, Dietz, Raynouard, Fuchs, Miklósich, Müller Miksa és másoké, a kik nem erőltetett illúziók, hanem a tudomány szilárd törvényei által bebizonyították a román nyelv lényegének latinságát. Ezek M. szavai. Az alap

is helyeseljük, némi mentséget találunk. Vajjon a román sajtó nem előzte-e meg a magyart s nem tett-e tul rajta e hangban? Vajjon oly nyíltan igaztalan és jogtalan hangokra, a minők az ismert memorandumokban és a legújabb „Repliká”-ban felénk hangzanak, maradhat-e higgadt a könnyűvérű sajtó? Vajjon a magyar államiság ellen kifejtett nyílt törekvésekkel szemben nem menthető-e a chauvinismus is? A gyanu? A tulzás? Peccatur Iliacos intra muros et extra. És a magyar államisághoz hü románoknak annál több okuk van nyíltan elítélni a gyanu és ellenszenves hang alapot képező törekvéseket és irányzatokat. Bizonyosra vesszük, hogy ekkor a sajtó, ha sujt, csak azokat sujtja, a kik megérdemlik. Addig azonban, a mig nem tisztul a helyzet, a mig nem tűnik ki a magyar közvélemény előtt, hogy a románság nem minden része vállal solidaritást a méltán és jogosan elítélendő törekvésekkel, — addig a sajtó is általánosítani fog s ha a sujtást azok is megérik, a kik meg nem érdemlik, — annak nem a sajtó az oka.

2. Hogy a társadalom szintén nem helyesen cselekszik, ha ellenszenvet mutat a románul társalgók iránt, az is bizonyos. De hát honnét ez ellenszenv, a mikor ez nem nyilatkozik oly mértékben a németül, vagy tótul beszélők iránt? Vajjon pusztán csak fajgyűlöletből? Lenézésből? Ez nem lehetséges. A magyarnak a multból sokkal több oka volna gyűlölni, lenézni, ha ugyan erről lehetne szó, a németet. Pusztán a magyarosítási törekvés sem lehet elég indoka ez eljárásnak; mert akkor egyformán irányulna minden idegen nyelv iránt, a mi pedig épen a panasz szerint sem áll. Mi az ok tehát? A magyar társadalom ösztönszerűleg érzi azt, hogy a magyar államiságot nyíltan fenyegető törekvésekkel áll szemben. Hagyjanak fel ezekkel s győzzék meg a magyar társadalmat, hogy nem akarnak államot a z államban, és egy csapásra megszűnik minden addig könnyen megmagyarázható idegenkedés. Ne idegenkedjenek, szükség nélkül tüntetőleg ők sem a magyar nyelvtől, s akkor a magyar sem idegenkedik a románától. Ugyan minő nagy sérelem esnék a román nemzetiségén, ha két román

nélkül való haladást illusztrálják M. e szavai: „Mielőtt lettek volna falusi tanítóink, iskolákat állítottunk a falvakon, mielőtt képes tanáraink lettek volna, nyitottunk gymnasiumokat és tudomány egyetemeket. Mielőtt lett volna az iskolák határain tul növekedett kulturánk, csináltunk román athenaeumokat és kulturai társulatokat.” Gyönyörű e szavai: „Cultura nélkül még élhet egy nép,” azon reménnyel, hogy a fejlődése természetes pillanatában megjelenik majd az emberi élet ezen jótékony formája is; de hamis kulturával nem élhet a nemzet, és ha hozzá ragaszkodik, új példával járul a történelem azon régi törvényeihez: hogy az igaz civilizatio és az annak ellentálló nemzet küzdelmében, megsemmisül a nemzet, de sohasem az igazság.

Tisztelt olvasó látja Majoreseuban a filosofust. Ő valóban jelenleg a bukaresti egyetemen a philosophia tanára. Ezen alapos tudományával fölfegyverkezve fog ő 1867. hozzá a Directia nouă (új irány) kivívásához. Ő küzd a tulhajtott latinos irány ellen, melyet Sinkai György s követői föllálitottak a román nyelvben és román történelemben. 1884-ben győzedelmeskedik. Károly király ekkor az akadémiában a nép

11.

1892-ben

A nap lemenőben...

Julius 14-ike volt,

Mig fel nem jött a hold.

Dv. Klapphorn.

Egy jeles román kritikus.

II.

Nagy bajnak tartja M. azt, hogy a román cultura csak a mázát vette föl a nyugati műveltségnek; a románok ezen műveltségnek eredményei által voltak áthatva, de nem hatottak el egész az okokig, látták a civilizatio külső formáit, de nem pillantottak be a mélyebb történelmi alapokra, melyek azokat szükségkép létrehozták. Megakarták mutatni Traján utódai minden áron még az igazság megvetésével is az idegen népeknek, hogy velők a civilizatio ugyanazon színvonaláig érnek föl. Ezért azon külső formák számára, melyeket fölvesztünk, minden alapnak hiányával vagyunk. „1812-ben Major Péter — hogy ne tegyünk említést a citatumok azon compilatójáról, melyeket Sinkai minden kritika nélkül tett — megírja történelmét a románoknak kezdetéről Daciában.

magyar társaság közepett, ennek kedvéért magyarul beszélne és nem tüntetne vele, hogy ő románul is tud. Minő nagy sérelem esnék a román nemzetiségen, hogyha egy román jól tudván magyarul, magyar hatósággal magyarul értekeznek? Joga kétségtelenül van hozzá a románoknak, hogy románul beszéljen és írjon, és ezt, a mint nem tagadható, érvényesítheti is, — de a társadalom a maga cselekedeteiben nem mindig a rideg jog, hanem érzelmei, meggyőződései után indul s ezeknek ad kifejezést. A ki valamely társadalom rokonszenvét, szeretetét meg akarja nyerni, annak alkalmazkodnia kell ahhoz s nem ellentétbe helyezni magát e társadalommal.

3. Hogy magyarosítási törekvés van államilag és társadalmilag, az tény. Az állam iskoláiban, intézményeiben, a magyar társadalom a maga körében kétségtelenül törekszik a magyar nyelv terjesztésére. Erre azonban megtámadhatatlan joga van mindakettőknek. Egységes állam egységes hivatalos nyelv nélkül nem képzelhető. Politikai jogot egyetlen nyelvnek sem engedhet, a nélkül, hogy államiségéről le ne mondana. Ez nem is fog megtörténni soha.

Joga van ahhoz, hogy összes hivatalait a magyar nyelv ismeretéhez kösse. E nélkül egy egységes ország kormányzása lehetetlen volna. Képtelenség volna az, hogy az országban levő összes nem magyar nyelveken történjék a kormányzás.

Egységes államban magyarul kell tehát tudni minden kormányzónak (hivatalnoknak) s kívánatos minden kormányzottnak a mai központosított államkormányzat követelménye szerint. Ha ez eddig nem történt meg, minden államban törekednie kell s törekszik is erre.

Ez azonban semmiképp sem elnyomása valamely nemzetiségnek, vagy nyelvnek.

Még akkor sem elnyomás, ha a magyar állam törvényekkel kényszeríti az idegen nemzetiségeket a magyar nyelv megtanulására.

Elnyomás akkor volna, ha valamely idegen nyelv érvényesítését, megtanulását, használatát el-

nyelve mellett nyilatkozik: „Lehet-e az akademiának kedvesebb terhe, minthogy védszárnyai alá vegye a régi nyelvet, a melyen a nép beszél? Tartsuk fenn az ősök által használt kifejezéseket s ne féljünk a szavaktól, melyeket századok hosszú sora honosított meg. Tartózkodjunk némely modern kifejezés használatától, mely idővel akadályul szolgálhat s elidegenítheti a népet saját nyelvétől.“¹⁾ Etymologicum Magnum Romaniae szerkesztésével a király Haydeut bizza meg s 3000 frt évi összeggel segélyezi az óriási mű kiadását. Ezen a románok leg tudósabbika különösen kritikai történelemmel és összehasonlító nyelvészettel foglalkozott. Ő már azelőtt is a mindenki által megértett román nyelven írt.

Mily szépen igazolta magát magán Maioreseun az, mit a kezdet kicsinységéről elmondott. Mi ad erőt a kicsiny kezdetnek? A benne foglalt igazság. Vajha ezt jól megfontolnák azok, kik elferdítik még a jelenvalót is, vajha — miként Titu Maioreseun — azon szép meggyőződés töltené el bensejüket, hogy az igazságnak győzni kell, hogy

¹⁾ Moldván G. román nyelvtana.

tiltaná, üldözné. Ez pedig nem történik.

A társadalomból kiinduló magyarosítás, ugynevezett culturegyesületek is, melyeknek elsőrendű célja vegyes nyelvű vidékeken a magyarság fenntartása, másodrendűleg szintén békésen és törvényszabta korlátok közt iparkodnak terjeszteni a magyar nyelvet. És hogy a magyar nyelv megtanulása és tudása még nem egy a nemzetiségből való kivételkészséssel, azt legesattanosabban bizonyítja azon körülmény, hogy a magyarországi románoknak talán egész intelligenciája tud magyarul. Erőszakos magyarosításról, a román nyelv elnyomásáról nem lehet szó. E miatt legkevésbé a románok panaszkodhatnak.

4. A gyanusításról már szoltunk. A gyanu kétségtelen, de amint kifejtettük teljesen indokolt mindaddig, a míg a románosság nyílt és határozott állást nem foglal a kifejezésre jutott államellenes törekvésekkel szemben.

5. Hogy a kormányzatban az utóbbi időkben katolikus ellenes irányzatok észlelhetők, az is tény, de nem csak a románok specialis panaszja hanem az összes katolikusoké. Működünk ellene közösen de az alkotmány keretében. Ugyanazt mondhatjuk az iskolák államosítására irányuló törekvekről is. A kiseddovó törvény vallásközönyös jellege ellen küzdött a magyar püspöki kar is. Létrehozatala egyébként nagy jótétemény sokféle szempontból. A nemzetiséget nem veszélyezteti; mert ha még meg is tanulna az a román gyermek az óvóban magyarul, — a mire alig van kilátás, a román nemzeti nyelvnek ott van biztos támasza a családban s ha több nyelvet tud, csak még nyerhet vele.

6. A románok mellőzése a hivataloknál és román vidékeken magyarul nem tudó hivatalnokok alkalmazása általában véve nem mondható. A mi a törvényt illeti, az nem zárja ki, nem mellőzi a románokat. Tisztviselésre csak általános qualificatiót tűz ki, törvény szerint egy nemzetiségnek sincs előjoga valamely állásra, egy sincs kizárva valamely állásból, mint például a protest. Angliában ma is a katolikusok.

nagy hatalom az igazság, egész nemzeteknél hatalmasabb.

Lukácsi György.

A kis beteg.

Minden csendes. A hold feljött s az aranyos ködben uszó rónán nesztelenül suhan tova az éji szellő. A távolban pásztor-tűz világa látszik s furulyaszó hangzik, mélabus nóta, szivhez szóló, szomorú.

A falu is elcsöndesedett már egészen; sehol semmi nesz, csend és nyugalom honol mindenütt. Csupán egy kis ház ablakából tör elő gyenge világosság, halvány sugárkévét bocsátva ki a némaságba.

Szegény özvegy lakik ott s beteg gyermeke ágyánál virraszt csöndesen. Fehér arcu, szőke haju kis gyermek fekszik a szegényesen butorozott szobában levő ágyban. Anyja csöndesen, összekulcsolt kezekkel ül mellette.

Nyugtalanul hánykolódik ágyában a szegény gyermek s a ziháló kebléből olykor-olykor feltörő sivitó hang elárulja a betegséget. A láz, mely belsejét emészt, kipiro-sítja arezoeskáját.

— Anyám! anyám! fejem szédül, ar-

Sőt a nemzetiségi törvény egyenesen megvédi a kisebbségben levő nemzetiséget, a mi pedig Európában sehol sem történik, midőn kimondja, hogy „valakinek nemzetisége nem tekinthető az országban létező bármely hivatalra vagy méltóságra való emelkedés akadályul; sőt inkább az államkormány gondoskodni köteles, hogy az orsz. birói és közig. hivatalokra, különösen a főispánságokra, a különböző nemzetiségekből a szükséges nyelvekben tökéletesen jártas és más-ként is alkalmas személyek a lehetőségig alkalmaztassanak.“ És a kormány a kinevezéseknél a lehetőségig figyelembe is veszi e törvényt. Kétségtelen bizonyíték erre azon körülmény is, hogy a kir. táblák szervezésénél 25 román nyelvű bíró nyert alkalmazást s az alsóbb bíróságoknál a román nyelvű bírók száma több mint 200, s oly területeken, hol románok is laknak, a románul tudó tisztviselők száma eléri a 70%-t.

A panasznak alapja a választás alá eső állásoknál lehet. Mindenesetre feltűnő mellőzés számba mehet, hogy például a szatmári képviselő testületben egyetlen román, vagy jobban mondva gör. kath. sincs, holott számuk eléri a 4000-t. Am az ilyen választásokat sokszor mások által sem helyeseltető körülmények és befolyások döntik el. Hiszen volt választás Szatmáron is, a mikor jelszóul volt kiadva: katolikusok ne válaszsszatok! E mellőzés is talán inkább vallási, mint nemzetiségi okokra vezethető vissza, annál is inkább, mert pl. a szatmári gör. katolikusok nagy zöme még románul sem tud s így nem tekintetnek a választóktól kiválóló román nemzetiségűeknek. — A megyei választásoknál is legtöbbször más körülmények, legtöbbször családi összeköttetések döntenek, mint Szatmár megyében is, de ritkán czélzatos nemzetiségi szempont. A mellőztetést nem kell tehát mindjárt erre a körülményre vezetni. Megezik ugyan az is, hogy valaki nemzetisége miatt nem választatik meg, mivel a választó közönség nem bizik teljesen hűségében az állami eszméhez. Ez választásnál mindenesetre a bizalom kérdése, melyhez a jognak a hivatalra nincsen köze s ily esetek csak annál szükségesebbé teszik, hogy a románok, akik hivatalra pályáznak, ezt a bizalmat meg is nyerjék, ami

ezom ég, ugy félek, csókolj meg. A szám kipattogzott ah... s a csöndes sóhaj tanuskodik a fájdalomról, mit alig enyhít az ő forró csókja s még forróbb könyve,

— Jujj! kiált fel egyszerre rémulten emelkedve fel ágyában, — anyám, nézd, nézd, egy szörny... meg akar fogni... ne hagyj, mindjárt... s kimerülve dől hátra, anyja csókolja, csitítja, beszél hozzá, de ő azt nem érti.

S most egyszerre mintegy a boldogság glóriája látszik arczán kigyulni, örömmel beszél.

— Istenem, be szép. Nézd, nézd anyám, ő jön, egy angyal jön, fehér fényes ruhában...

S a másik perczben már több van egy anygallal az égben.

Udvarhelyi Dezső.

Egy éj a kórházban,

— Álom és való. —

Mily szörnyű játékot üz sokszor a véletlen az emberrel, bizonyítja a következő eset.

A kórházban lévén mint beteg, egy a kereskedő ifjak kórodája melletti szobában

azonban nem jelenti a nemzetiségökről való lemondást.

Ezen tagadhatatlan bajok azonban minden bizonynyal elhárítva lesznek a közigazgatás államosítása és a kinevezési rendszer behozatalával. És a kormány bizonyára annál kétségesebb lesz a panaszok orvoslására, minél inkább meggyőződik arról, hogy a románok a hivatalok elnyerésével nem saját külön szellemű és célú közigazgatást, foederalismust, államot az államban akarnak, hanem elfogadják őszintén a magyar államiság egységének eszméjét ennek minden szükséges követelményeivel, s annak nem diszcreditálására, megbontására, hanem erősítésére törekszenek. Akkor bizonyára lesznek román főispánok is; addig azonban, bár nem felel meg a nemzetiségi törvény szó szerinti követelményének, és e tekintetben tárgyilag véve alapja van a panaszoknak, a magyar egységes államot jogos önvédelme kényszeríti reá, hogy egész megyéket ne bizzon olyanok kezére, a kikben állami szempontból nincsen meg a teljes bizalma.

A nemzetiségi törvény meg nem tartására vonatkozó s többi panaszokról jövő számunkban adjuk befejező észrevételeinket.

.

A lelkészek, mint a közegészségügy örei.

Hogy a külföldön a közegészségügy kevesebb láma mellett is fejlődésének sokkal nagyobb fokára jutott el, mint nálunk, annak oka leginkább abban keresendő, hogy ott a papság a kormányt, helytartóságokat a higieniai rendelkezések pontos betartására irányuló intézkedéseiben mindenkor hathatósan támogatja, oly annyira, hogy a francia, angol, holland, sőt a német papság a közegészségügynek legéberebb órája s legbuzgóbb kontrollórája képezi. S ezen körülménynek meg van azon rendkívüli előnye, hogy a nép javára szánt rendelkezések el is jutnak ama körökbe, a hova intézve vannak s a lakosság azokról megfelelő alkalmas módon tudomást vesz s foganatosításukon

lettem elszállásolva. A kereskedő ifjak körében éppen akkor egy fiatal ember feküdt nehéz betegen.

Altatóul Dumasnak az ashborni lelkész-című regényét olvastam. Éppen azon jelenethez jutottam, midőn az ashborni rém, a szürke asszony jelenik meg az anglicau lelkész előtt, hogy megjósolja neki gyermekei veszedelmét, mely a hagyomány szerint abban állott: — két ikertestvér közül az egyik megöli a másikat, — egyszerre gyertyám végsőt pislogva kialszik, s én akarva nem akarva aludni fordultam be. Nem tudom, meddig tarthatott ezen félálom, — melyben természetesen a regény folytatódott, midőn egyszerre kopogtatást hallok ajtómon, — mely nem volt bezárva, s reá égő gyertyával kezében egy őszbe borult nő lépett be s megállt az ajtó mellett. Megborzadva ugrottam föl alig bírván kinyögni: „Ki az? Mit akar?”

„Bocsánatot kérek! Én vagyok, az ifju beteg kereskedőnek az anyja, az éjjel érkeztem, nem tudom magamat tájékozni az épületben s az ápolót keresem” — felelé félénken a nő. — Megkönnyebbülten lélekztem föl! Másnap meglepetéssel vettem észre, hogy egy csomó ősz haj maradt emlékül fejemen ez eseményre.

—l —l.

közreműködik. Mert van, a ki mindent a maga módjával vele közöl, előtte megmagyaráz s üdvös célzatukat a lakosság előtt feltárja, vagy viszont a mulasztásokat, hanyagságokat, miután azok a köznek okozák veszedelmét, a hatóságoknak, esetleg a kormánynak is feljelenti. És a külföldi lelkészeket a közegészségügy javára irányuló ezen buzgóságuk miatt nem jut eszébe senkinek feladónak „spiczlik“-nek deklarálni, mivel kiki belátja, hogy aki e téren közömbös és adja a nem törődést, az sem nem igaz hazafi, sem valódi emberbarát. Ha nálunk a lelkészek e tekintetben is megtennék, a mit lelképásztorkodásuknál fogva meg kellene tenniök, rövid idő múlva, több lelketlen apa, anya nem kizozhatná heteken, hónapokon át kisdedeit betegségekkel, hanem igyekeznék elhivatni az orvost, a ki az ártatlan baján talán néhány percz alatt segíthetne; majd nem lenne akkor annyi nyomorékja a váltóláznak, a melyet a jó ivóvíz hiánya okoz. annyi temérdek községben majd nem lenne oly rengeteg azon kis holtaknak száma a kiket a gonosz angyalesinálók gyilkolnak ki az életből. A lelkészek, ha akarják sokkal több közegészségi ártalomnak, mulasztásnak, vétségnek a nyomára jöhetnek, mint maguk az orvosok, a kik ezer és ezer főnyi lakosság közt csak ritkábban tartózkodhatnak egy huzamban s idővel sem rendelkeznek arra, hogy a nép közt folyó titkos üzemeket megfigyelhessék. Legyenek tehát a lelkész urak a közegészségügy terén is éber örei a rendnek s ne hallgassanak el semmi olyat, a miről meg van nekik győződve, hogy a lakosságnak ártalmára, veszedelmére szolgálnak. Ne gondolják, hogy az orvosok ezt tőlük rossz néven veszik, ellenkezőleg, az ily lelkész mindenkor nagyobb tiszteletet szerez magának, mert jelét adja annak, hogy helyes érzéke van ama közegészségügy iránt is, a melynek megjavulása minden nemzet jövőjének az alapfeltétele. Tehetik pedig ezt a lelkész urak annál is inkább, mivel állásuk függetlenebb s tekintélyük nagyobb, mint néha egyes szegény községi-körorvosé. A legelső pedig, a mit egy lelkésznek sem szabad felednie, az, hogy ha ők nem jönnek e téren segélyére a kormánynak és helyhatóságoknak, akkor nálunk, a mi sajátságos viszonyaink mellett, a hazai higienia még évek hosszú során sem fog azon fokra eljutni, a melyre, hogy mielőbb eljusson: egyike elsőrendű érdekeinknek. Multhatatlanul szükséges, hogy ne csak a papnöveldekben tanulják a növendékek úgy felületesen, valahogy a higienát, hanem ha kijönnek, mint lelkészek a nép közé, olvassák itt is az egészségügyi rendeleteket és szabályokat, úgy a mint ezt a külföld művelt papsága teszi. Innét a külföldi nagyobb befolyása a lakosság társadalmi fejlődésére. Legyen a pap higienista is, s akkor lesz igazi atyja a népnek.*)

K. K.

Hazánk.

A trónöröklés kérdésében a napi lapok cikkeit irtak, sürgetve a bizonytalanság megszüntetését. A trónöröklés rendje szerint ugyanis Károly Lajos főherceget, királyunk testvérét illetné meg a cím és igény a trónra; azonban a közvélemény több jelből azt következteti, hogy Ferencz Fer-

*) A magyar papság legnagyobb része e téren megszokta tenni kötelességét. Szerk.

dinand főherceg, Károly Lajos őfenségének fia van kiszemelve trónörökösnek. A félhivatalos lapok értesítései sem nem erősítik, sem nem cáfolják meg e hiedelmet s e szerint marad továbbra is az eddigi bizonytalanság.

Horvátország fővárosának Zágrábnak képviselő testülete annak idejében a horvát nemzetiségi különválni akaró törekvéseknek hódolva nem akart küldöttséget meneszteni királyunk koronázási jubileumára. Emiatt az erélyes horvát bán feloszlatta a testületet. Az új választások a napokban történtek meg és pedig a kiegyezéshez ragaszkodó nemzeti pártnak győzelmével, a menyiben az ellenzék 15 szavazatával szemben 25 szavazatot nyert.

Az elkeresztelések. A magyar kormány a képviselő- és főrendi házban is nyíltan elismerte, hogy az elkeresztelés ügyében kibocsátott s annyi háborúságot okozott februári rendelet a katolikusok lelkiismeretébe ütközik. Minden józan ész azt dictálja, hogy a kormánynak kötelessége lett volna ez esetben rögtön felfüggeszteni a pereket és elítéltetéseket. A józan ész, a kormányzati tekintély, az igazság, méltányosság országra szóló csúfjára mégis folynak a perek és elítéltetések. Ismét számos ilyen esetet hoz napvilágra a lelkiismeret — szabadságért, igazságért és jogért nemesen küzdő „Magy. Állam.” Nincs terünk arra, hogy ez eseteket rendre közöljük, de a szabad szó igazság és meggyőződés hatalmával egész erőnkől tiltakozunk e fellázító, ésháborító eljárás ellen, melyben nem tudjuk, vajjon a korlátoltság nagyobb-e, vagy a roszakarat.

Ujabb memorandum. A magyarországi és (mintha Erdély nem foglaltatnék e címbe) az „erdélyország“-i román tanulók 21 ezer példányban különböző nyelven, csak magyarul nem, egy ugynevezett „Repliká“-t bocsátottak ki feleletül a magyar egyetemi ifjaknak a romániai ifjak memorandumára irt válaszára. Ez a replika igaztalan állításokkal telve gyűlölködő hangon vádolja a magyar nemzetet a külföld előtt s felhívásában céljául nyíltan azt tüzi ki, hogy „egész Európában vihart idézzen föl.” A jogtalan követelések benne a magyar államisággal homlokegyenest ellenkeznek s még a romániai ifjak memorandumán is tulatesznek.

A délvidéki románok. A Temesvarer Zeitung, foglalkozva a román tanulók replikájával, meglepéssel constatalja, hogy a délvidéki románság zöme nem ért egyet az izgatókkal és hogy a délvidéki román intelligenciából senki se tartozik a memorandumokat gyártó bizottság tagjai közé. Csakhogy ezt maguknak az illető románoknak kellene kijelenteni.

Érdekes plebános-választás. Évekkel ezelőtt Temesvár város képviselő testülete a nem kath. tagok szavazatával plebánost választott, mi ellen e czímen a kath. hívők fellebbeztek a belügyminiszterhez. Hosszu hallgatás után a belügyminiszter a napokban megerősítette a választást, sőt a felségfolyamodást is visszaküldte azon megjegyzéssel, hogy döntése ellen nincs appellata. Kath. körökben ez eljárás rendkívül elkeseredést keltett s tüntető népgyűlésben fognak tiltakozni a jogtalan, méltánytalan elbánás ellen, melyet a püspöknek volna már most hatalmában ellensúlyozni azzal, hogy a választást nem erősíti meg.

A valuta törvények kihirdetettvén, aug. 12-től kezdve a koronaszámítás fakultatíve, tetszés szerint, életbe lép; egyes

hivatalokat és pénzügyintézeteket már utasította a pénzügyminiszter, hogy számadásait korona-értékben tegye meg.

A debreczeni ref. egyetem ügyében az ottani főiskola tanárai memorandumot intéztek a tiszántúli egyházkerülethez. Mivel erre már tekintélyes pénzalap is van, az egyetem felállítása csak rövid idő kérdése. Hát nekünk katolikusoknak mikor lesz kath. egyetemünk, miután az őseink által alapított budapesti gyámoltalanságunk miatt az ellenséges kormányok jogtalanul kiforgatták kath. jellegéből, s a kolozsvári is szellemre nézve minden inkább, mint katolikus? Tovább várunk már nekünk sem szabad, mert minden pillanat nagy kárral jár.

Botrányos eljárás az, a mit a tápéi választás alkalmával a választási elnök elkövetett. Látván, hogy az Ugron-párti Sima Ferencz pártja óriási többségben van, azon törvénytelen ürügy alatt, hogy a képviselők választói jogosultságukat írásilag nem tudták igazolni, a választást elhalasztotta. Időt akart ezáltal szerezni a kormány-pártnak és vagyoniilag is ártani az ellenfélnek. Felette jellemzi ez az eset is a mai kormány corruptios választási rendszerét s bizonyára siettetni fogja annak összedülését.

Külföld.

Ausztria. Linzben a napokban tartották meg az osztrák katolikusok Sylve Taroucca gróf elnöklété alatt III. nagygyűlésüket, melyen 2000-nél több előkelő katolikus gyűlt össze a kath. öntudat, együttérzés nyilvánítása, és a buzgalom erősítése végett.

Angolországban megnyílt az új képviselőház s a győztes ellenzék vezére Gladstone megtartotta programbeszédét, a mely hangsúlyozza, hogy a teendők közt első lesz az eddig elnyomott irek felszabadítása. A volt Salisbury kormányának 40 szótöbbséggel bizalmatlanságot is szavaztak s az új kormány megalakult.

Olaszországban az egész művelt világ elítélésére méltó botrány történt. Rómában ugyanis a kath. és vallásos egyesületek tagjai több ezren zászlókkal és zeneszóval vonultak a Monte-Pinczióra, hogy ott Kolumbusnak, Amerika halhatatlan felfedezőjének szobrát a négyszáz éves évforduló emlékére megkoszorúzzák. És mi történt? Egy csapat fiatal ember, az uralmon levő egyházrabló kormány hivei nemzeti zászlóval a menet élére állt, a menetet gyalázta, a szobrot feldöntötte, csak hogy megakadályozza a kath. egyház rendithetetlen, vallásos lelkű nagy férfianak megtiszteltetését. Nagyön természetes, hogy e csunya botrány, a melyben a kath. vallás elleni gyűlölet tette magát a műveltség, sőt hazafiság legelső elemein is — hiszen Kolumbus olasz honfi volt — véres összeütközésekre is alkalmat adott. Szegény Olaszország, mióta a szabadkőműveltség uralma alá került!

Bulgária. Politikai körökben feltűnést okoz, hogy Stambulovot, a bátor és erélyes bolgár minisztert Konstantinápolyban a szultán rendkívül szívesen fogadta s drága ajándékokkal tüntette ki az oroszok nagy bosszúságára. A közel jövő fogja megmutatni, vajjon ez nem egyet jelent-e Ferdinánd bolgár fejedelem elismerésével.

Amerika. Nev-Yorkból jelentik, hogy ott 98 ember halt meg az iszonyu hőség következtében. Az összes halálozások száma 223 volt: a meghaltak közül 111 kis gyer-

mek. Rendkívül sok napszúrású eseteket is állapítottak meg; a kórházak tul vannak tömve betegekkel. A halottak alig férnek a halottasházban, Chicagóban vízhiány állott be.

Afrika. A kongó-államból, Afrika polgárosításának kiindulási pontjáról szomorú hírek érkeznek. Az arab rabszolgakereskedőtől fellázított benszülöttek több kereskedelmi állomást feldúltak és az ellenük vonuló európai csapatot, vezérével Hodisterrel együtt lemészárolták.

Az ugandai keresztény-mészárlás ügyében az angol kormány felszólította a Vatikánt egy vegyes vizsgáló bizottság kiküldése iránt. Ezzel az angol kormány elismerte, hogy kártérítési kötelezettségei vannak, vagyis, hogy Lugard kapitány, a vérontásban és károkozásban bűnös. Ily küzdelmek közt halad Afrika civilizációja.

Oroszország. A naponkint előforduló koleramegbetegedések néhány nap óta négyezer és hatezer eset között ingadoznak. Haláleset napjában körülbelül háromezer van. Moszkvában vasárnap óta husz új megbetegedés történt, a melyek közül hét halálos lefolyású volt. A kolera már Szentpéterváron is fellépett.

Vidék.

— **Nagy-Károly.** A felállítani szándékolt polgári leányiskolára vonatkozólag a közokt. miniszter megígérte, hogy a tanerők illetményeit az állampénztár terhére elvállalja, ha a város az e czélra igénybe vehető járulékok felhasználásával a többi kiadások fedezéséről és legalább az igazgatói lakásról gondoskodik. — Szent István napját a város — mint rendesen — sorsolással összekötött változatos népnappal fogja megülni.

— **Nagy-Bányán** hidegvizgyógyintézetet szándékoznak felállítani, kapcsolatban a Massage és Kneipp kurával. Az aláírásokat most gyűjtik 30 forintjával. Összesen 800 darab részvényt szándékoznak kibocsátani. Nagyön életrevaló eszme.

— **Beregszászban** nagy az öröm, a felett hogy most már valóságos folyója lesz, nem csak a helye. Folyó hó 12-én bocsátották be ugyanis a Borzsa vizét a Vérke medrébe a beregszásziak nagy gyönyörűségére, a kiket azon hír, hogy a víz jön, valóságos lázba ejtett. Az érdekes gátmunkánál jelenlevők hangos éljenzéssel kísérik a folyót a parton s bor is folyt toasztok áradatával a nagy öröme. Mikor „Bereg“ laptársunk ez örömhirt közli, a víz még nem érkezett meg, mert sok akadályal kell utjában küzdeni, de azóta már bizonyára megérkezett és így most már még teljesebb az öröm.

— **Kőrösmezőn** hosszas fáradság után végre kezd eredménnyel járni a petroleum-tartalmu erek kutatása. Most bukkantak 60 méternyi mélyen egy érre, a mely bőven és igen tisztán adja a petroleumot. A szakértők azonban azt hiszik, hogy még ez is csak mellékér, a főeret mélyebben kell keresni. Az eddigi tapasztalatok után ítélve, a főérnek olyan gazdagnak kell lenni, hogy fölfedezése esetén Magyarországnak nem lesz szüksége külföldi petroleumra.

Mi ujság?

— **Uj vasút.** Lukács Béla új keresk. miniszter legközelebb tartott programbeszédének volt egy pontja, a mely bizonyára

városunkat és vidékét is közelről érdekelheti. A helyi érdekű vasutakról szólva a miniszter, az előkészítés alatt levő mintegy 3000 kilométer ily jellegű vasutak közt első helyen említé, hogy rövid idő alatt engedélyezés alá kerül a nagy-károly—nagy-somkúti vasut is. Ha mi haladunk úgy látszik, Nagy-Károly sem marad hátra s serényen építi jelenét, készíti jövőjét.

— **Dalegyesületünk** 42 működő taggal vasárnap reggel indult el Budapestre, hogy az országos dalünnepen 19 pályázó társával küzdjön a babéért.

— **Haladás.** Az új monumentális építkezések, villamvilágítás, a már már nagyobb részt kész asphalt és betonjárók, mind megannyi nagy lépések városunknak az utóbbi években tett mondhatni rohamos haladásában. Most már új lépésre történik a készület. A telephon-hálózat, a mely ez ideig Perényi János tanár kiváló szakértelme és nagy buzgósága következtében évek óta csak a zárdában tette meg nagy értékű szolgáltatást, városunk több helyén is be lesz vezetve. A Siemens és Halske cég már beadta a hatósághoz ez iránt ajánlatát. Beszélő állomások lesznek a tüzoltó őrtanya, őrtorony, városház, színház, két laktanya és városmajor között; a hálózattal össze lesz kötve az eddigi bejelentés szerint a zárdá és köz-kórház.

— **Szép családi ünnepség** folyt le f. hó 14-én este az egyszerű, szorgalmas és iparkodó polgár Gábrriel József ujonnan épített diszes házában. E nap volt ugyanis 30 esztendeje annak, hogy mint szegény mesterlegény batyuval hátán Szatmárra jött s ma 30 év után saját diszes házában érte el jutalmát a kitartó munkásság és szorgalomnak. Az ünnepségen jelen volt Jandricsics János apát ékes szavakban adott örömeinek kifejezést, Bodnár Gáspár pedig a kath. legény-egylet elnöke úgy éltette az ünnepeltet, mint kinek követésére a munkában és szorgalomban buzdítani fogja az ifjúságot. A társaság aztán kedélyesen töltötte az időt az éjféli órákig.

— **Az ifjusági zártkörű bálra**, mely a „Szatmármegyei Széchenyi Társulat“ és a „Szatmári Jótékony Nőegylet“ javára 1892. augusztus 27-én Szatmáron a „Vigadó“ összes termeiben lesz megtartva, a napokban küldettek szét a meghívók. A bál kezdete 9 órakor. Belépti-díj: Személy-jegy 2 frt. Család-jegy 5 frt. Számozott karzat-jegy 2 frt, mely a bálterembe való belépésre is jogosít. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak s hir-lapilag nyugtáztatnak. Jegyek előre válthatók: Haller Ottó, Gillyén József, Antal D. és fia urak kereskedésében Szatmáron és este a pénztárnál. Rendező bizottság: Dr. Kereszt-szeghy Lajos elnök. ifj. dr. Farkas Antal alelnök. Szuhányi Géza alelnök. Br. Vécsey Miklós alelnök. Zanathy Ferencz alelnök. Böszörményi Emil titkár. Uray Dezső háznagy. dr. Fodor Gyula pénztárnok. Szeőke Ödön ellenőr. ifj. Jákó Sándor jegyző. Antal Lajos, Bajnóczy Sándor, Damokos Ferencz, Deseffy Béla, Eötvös Róbert, ifj. Gillyén József, Gillyén Sándor, Gorove László, dr. Góth Ferencz, Ináncsy Jenő, ifj. Isaák Dezső, Isaák Elemér, Jakó Endre, Jékely Sándor, Jeszenszky Béla, Kállay Ödön, Kávásy Sándor, Képesy Elemér, Képesy László, Losonczy József, Nagy Sándor, Németh Tibor, Papp Béla, Papp Endre, Pozsonyi Gábor, Szarka Andor, ifj. Szegedy Antal, Szent-Királyi László, Szent-Királyi József, Szent-Királyi Kálmán, dr. Szeőke István, Udvarhelyi De-

zsó, Uray Jenő, dr. Vinnay Árpád, Wallon Lajos, Zergényi Arthur, Zittrich Dezső bálbizottsági tagok.

— **A gazdák- és iparosok** hitelszövetkezete a központtól önállósítván magát a múlt napokban választotta meg az igazgatósági és felügyelő bizottsági tagokat. I g a z g. t a g o k: Szimonisz A., Boronkay J., Gábrriel A., Csomai I., Czaich J., Szentiványi K., Kanizsasz. Harasztó J., Nagy J., Juhos S., Czégényi F., Kótay L., Sikor I., Kiss András. Póttagok: Nitsch J., Kozmutza V., Jelenik S., Bakos F., Barabás F., Bakos I., Márton L., Feiszthuber J., Erdei G., Czégényi S. Felügyelők: Tarr K., Muhi E., Ruprecht J., Póttagok: ifj. Kádas I., Thury L., Hatvani P.

— **A szatmár-németi iparos ifjak körének** f. hó 13-án tartott estélye, mely felolvasással, szavalatokkal s színi előadással egybekötött táncszüvegéből állott, általában fényesen sikerült. Az estély kiemelkedő pontja Szaboleska Mihálynak saját költeményeiből tartott felolvasása volt, melyet a zsufolt színház közönsége zajosan megtapsolt. Nem kisebb tetszésben részesült ugyancsak Szaboleska urnak „Az unalomról” irt csevegése. A felolvasást a kör dalárdája nyitotta meg és fejezte be egy pár eszinosan elénekelt dallal; közben Fögel Emma és Mátyás Irén k. a. Jókai M. „A holt költő szerelme” cz. melodramáját adták elő, jól kiérdemelvén a zajos tapsot. Azután Greguss Ilona k. a. és Bodó István ur Gabányi „Egy kis baleset” cz. dialogját játszották el, műkedvelőktől igazán meglepő gyakorlottsággal. Általában ugyanezt mondhatni Csepregy Ferencnek, a budapesti kath. legény-egylet egykori titkára s legbuzgóbb tagjának munkája „A kitűnő vendég” előadásáról is, melyben a női szerepeket Fögel Emma és Greguss Ilona kisasszonyok adták. Befejezésül egy az iparos élet különféle ágait ábrázoló némajátékot alakított a buzgó rendezőség, melynek becsületére válik az est sikere. Színház után a közönség görög-tűzfény mellett vonult a sétaterre, hol hajnalig huzta a cigány a tánczó fiatalságnak.

— **Tájékoztató.** Mivel az 1890. évi XXX. t. cz. a szülők vagy törvényes gyámok szabad választására bizza azt, vajjon növendékeik az V. osztálytól kezdve tanulják-e a görögnyelvet, vagy e helyett más megszabott tárgyat választanak, a gymnasium igazgatósága eme választás előtt szükségesnek látta a következő tájékoztatót nyújtani az érdekelt szülőknek:

1. A kik a görög nyelv tanulását melőzni akarják, e helyett a következő két tárgy lesz reájuk nézve kötelező:

a) A magyar irodalom bővebb tárgyalása, kapcsolatban a görög remekírók műveinek ismertetésével (nem eredetiben, hanem fordításban) s a görög irodalom s művelődés-történet alapvonalai.

b) Rajzolás, mértani és szabadkézrajzi elemekkel.

2. E két tárgyban tett előmenetel érdemjegye ép olyan erejű és következményű, mint a többi rendes tárgyé. Ezenkívül az a) alatt említett tárgy az érettségi vizsgálat szóbeli részét is képezi.

3. A görög nyelv tanulása előképzést ad a papi, tanári jogi, orvosi, mérnöki, bányászati, erdészeti, gazdasági és katonai, tehát az összes pályákra s érettségi vizsgálat után jogosultságot ad fellépni a tudomány és műgyetem bármely szakára.

4. A görög helyett választott tanfolyam előképzést nyújt az összes említett pályákra, kivéve a papi és a tanári pályán a nyelv-

szeti, bölcsészeti és történelmi szakot s érettségi vizsgálat után jogot ad mind a két egyetembe való lépésre, kivéve a tudományegyetem theologiai tanfolyamát és a tanárinak nyelvészet, bölcsészet, történelmi szakát. Azonban magán tanulás és a görög nyelvből pótló érettségi vizsgálat letévése után ezen szakok is nyitva állnak számukra.

5. A választásnál tehát irányadóul a pálya minősége is tekintetbe jön ugyan, de irányadóul leginkább a tanulónak a négy alsó osztályban felismert képessége és hajlama szolgálhat. Ha a tanuló a 4 alsó osztályban a nyelvek tanulásaiban gyöngye volt vagy hátra maradt, ellenben a földrajz, természet-tudomány s mennyiségtanban tanusított nagyobb képességet és előmenetelt, részére ajánlatosabb a görög-pótló folyam, mert az ilyen növendéket még egy idegen nyelvnek tanulása nemcsak szerfelett megterhelné, hanem az egyéni hajlamának megfelelő irányban való haladását is akadályozná. Ellenben azoknak, a kik nyelvtehetségöknek adták nagyobb jeleit, viszont a görög nyelv tanulása ajánlatosabb.

6. A tanuló az V. osztályban választott tanirányból a következő osztály bármelyikének kezdetekor áttérhet a másikra; de ez esetben az újonnan választott tárgy alsóbb osztálybeli tananyagából felvételi vizsgálatot tartozik tenni, melynek díja 10 frt.

7. A tanirányválasztásra nézve a beiratkozás alkalmával kell nyilatkozni a szülőknek vagy törvényes gyámoknak szóbelileg, vagy ha távol vannak, írásbelileg. Ha a tanuló a szülő vagy gyámok távollétében ennek írásbeli nyilatkozata nélkül jelentkezik az V. osztályba felvételre, a választott irányt bejelentheti ugyan ő is, de köteles a szülők írásb. nyilatkozatát 8 napon belül beszerezni, különben e határidő letelte után az igazgatóság hivatalból fogja értesíteni a szülőket arról, hogy a tanuló melyik irányra jelentkezett, oly hozzáadással, hogy ha 5 nap alatt ellenkező értesítést nem nyer, a tanuló választását véglegesnek fogja tekinteni.

— **Házvétel.** Göbl Jakab legközelebb megvásárolta a r. k. elemi iskola melletti — legutóbb Markus Márton birtokában levő — házat.

— **Katona-ügy.** A cs. és kir. hadtengerészeti hajós suhanczok iskolájára vonatkozó értesítő megérkezvén, — a helybeli kapitányi hivatalnál az illető érdeklődők által a hivatalos órák alatt megtekinthető. — Szatmár, 1892. augusztus 5-én. Kiss Gedeon főkapitány.

— **A kolera** ellen városi hatóságunk is megtette óvintézkedéseit a maga körében. Az udvarok tisztán tartandók, az emésztők és árnyékszékék kitakarítandók és hetenkint legalább egyszer 1/4 kilo 60% nyers karbolal egy liter vízben, másnapokon 1/4 kilo vasgáliczsal 4 liter vízben fertőtlenítenedők. E szerek a városi gazdasági tanácsosnál szereshetők be beszerzési áron. A járványkórház is berendeztetett és az összes óvó intézkedések fölötti felügyelettel Dr. Kölesey Ferencz, Dr. Klein Sámuel, dr. Tanódy Márton, Dr. Vajay Imre, Dr. Lengyel Márton bizattak meg.

Irodalom.

— **Gyulay József** költeményeire boszátott ki előfizetési felhívást. — A megjelenendő költeményfüzet egyik része pótló-

lag szép prózai elbeszéléseket, rajzokat novellákat, stb. fog tartalmazni, az olvasó közönség bővebb kielégítésére nézve. E füzetnek, füzve, finom papiron, diszesen kiállítva előfizetési ára egy forint. — A mű 8—10 ivnyi tartalommal f. évi november hó 1-re fog megjelenni. — Megrendelhetők a szerzőnél Szatmáron.

— **Uj Italmérési Törvény** (1892. XV. t. cz.) a törvény szövegével s terjedelmes magyarázattal. (Ára 40 kr.) Gyakorlati hasznosságát különösen kiemeli az, hogy az előbbi jövedéki törvényiséktől tett eltéréseket kitünteti s az új törvényben csak hivatkozott régebbi törvényi intézkedéseket közli. — Tüzetesen foglalkozik a kizárólagos italmérési jogosultság természetének s irányszabályainak fejtegetésével. — És a fontos kérdéseknél felhasználta a parlamentben s bizottságaiban felmerült vitákat s különböző véleménynyilvánulásokat is. Megjelent Lampel (Wodianer) könyvkereskedésében.

Apróságok.

Gyere le. Nem könnyű dolog egy gyülekezet előtt prédikálni, kivált annak, a ki először próbálja. Egy pap addig ösztönözte nagy diák fiát a prédikálás megpróbálására, hogy ez végre rászánta magát s bemagolt egy áldozó-esütörtökre való beszédet. A nagy napon az előimát szerencsésen átolvasta. Minden szem rajta függött. Kilesve a könyvből az első mondatot, megkezdi nagy páthosszal a prédikációt: — „Fölméne Jézus a mennybe” ... De itt hirtelen elakadt; majd megint előlkezd: „Fölméne Jézus a mennybe” ... de tovább csak nem tud menni. A hívők hol egymásra, hol a papra néznek, ki maga is, mintha töviseken állana ... Még egyszer nekifohászódik s ismétli: „Fölméne Jézus a mennybe!” De harmadszor is megfeneklett, mire édes apja felszól hozzá a papszékből: — Te meg fiam, gyere le!

Ki vagy? Először lépett szószékre a legátus, képzelhető tehát, hogy nagy volt az inak remegése s teljes erővel működött a lámpaláz, tehát midőn ajtatosan elkezdte imádkozni szónokias hanghordozással, hogy Mi Atyánk! ugy elakadt, hogy egy szóval sem tudott odább baktatni. Az egyházfi, közel állván a szószékhez, sugta, a hogy csak tőle kitelhetett, a folytatást: Ki vagy, — mire a jámbor diák becsülettudóan felelte: — Kis Pista, szolgálatjára.

Nagybácsi (unokaöcséhez, a ki a pajtásaival háborusdit játszik): No Dolfi, ha azt a várat edj fél óra alatt elfoglaljátok, üt picolát adok nektek!

Dolfi (öt peroczel később): Bácsikám, a várat bevettük, add de azt az üt piczola! Nagybácsi: Micsede, üt peroc olott már bevettéték?

Dolfi: Igen, bácsikám. Hoszonöt krojczárt ígértünk az ellenségnek és — mindjárt kapitolalta.

Nincsenek új tapasztalatok. De mindig új emberek teszik a régi tapasztalatokat.

A lelkiismeretnek mindig igaza van, mert csak akkor szólal meg, a mikor igaza van.

Ha nekünk nem volnának hibáink, nem keresnők azokat oly örömmel másokban.

Szatmár-Németiben

1892. évi aug. hó 10-én tartott heti vásári
piaczi árak következők, métermázsánként:

Tiszta buza	7 frt — kr,
Kétszeres	5 frt 10 kr,
Rozs	— frt — kr,
Árpa	4 frt 50 kr,
Zab	4 frt 60 kr,
Tengeri	4 frt 60 kr,
Kása	6 frt 70 kr,
Tarka	3 frt 50 kr,
Repeze	10 frt — kr,
Krumpli zsákja	1 frt 20 kr,

Vasúti menetrend.

Érvényes 1892. május 1-től.

Á l l o m á s o k	Személy vonat	Vegy. vonat	Sz. vonat
<i>Szatmár—Debreczen.</i>			
M.-Sziget indul	11:41	6:06	1:05
Királyháza érkezik	2:01	7:54	4:50
Szatmár indul	4:00	9:22	9:35
Szatmár érkezik	4:15	9:30	7:22
Nagykároly érkezik	5:31	10:26	8:15
Debreczen "	8:00	12:29	10:16
Budapest "	1:50	8:40	6:20
*) Debreczentől gyorsvonat.			
<i>Szatmár—Királyháza.</i>			
Budapest (Debreczenig ind.)	Sz. v.	Sz. v.	
Debreczen gyorsvonat) érkezik	7:00	2:10	8:25
Nagykároly "	2:44	7:09	3:09
Szatmár "	5:20	10:03	5:24
Szatmár indul	6:27	11:29	6:26
Királyháza érkezik	6:37	11:54	6:36
M.-Sziget "	7:50	1:31	7:45
	10:10	4:36	10:40
<i>Szatmár—Nagybánya.</i>			
Nagybánya indul	Vegyes vonat		
Szatmár érkezik	6:00	3:00	
Szatmár indul	9:07	6:08	
Nagybánya érkezik	10:10	7:27	
	1:25	10:38	
<i>Nagykároly—Zilah.</i>			
Zilah indul	1:56		
Nagykároly érkezik	7:03		
Nagykároly indul	5:45		
Sarmaság érkezik	9:14		
Zilah "	11:00		
<i>Sarmaság—Sz.-Somlyó.</i>			
Szilágyosomlyó indul	8:16	2:15	
Sarmaság érkezik	8:59	2:58	
Sarmaság indul	9:44	3:38	
Sz.-Somlyó érkezik	10:29	4:23	

Az éjjeli idő (esti 6:00-tól reggeli 5:59-ig) a perceket jelző számok aláhuzásával van kitüntetve.

Eladó házas telek.

Bocskay-utcán a 8-ik számú házastelek, a néhai Kelemen Pál-féle birtok, mely számos lakrészzel, istállóval, szinnel, nagy kerttel van ellátva, szabad kézből kedvező feltételek mellett eladó. A feltételek megtudhatók Szatmáron Tekintetes Nagy Bertalan urnál, jelenlegi bérlőnél. Levélileg értekezhetni T. Kelemen Dezső tulajdonossal Szinyér-Váralján. 3—3

ROSTÁS S.

épület és diszmű-bádogos Szatmáron.

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat, u. m.: ornament épület mű-munkákat, valamint vízvezetékek, angolárnyékszékek, fürdőszobák, szőkőkutak, konyhaberendezések, villámhárítókát és szobasürgöny munkálatokat. 2—2

Üzlethelyiség: Kazinczy-utca 16.

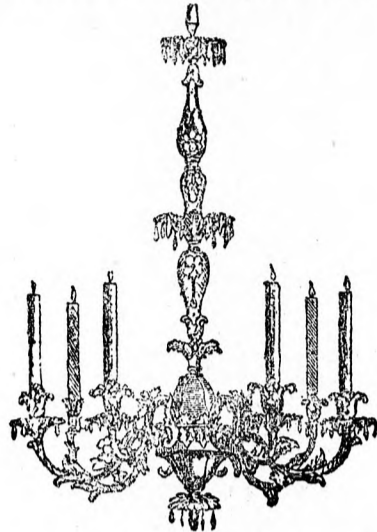
Gavora József

Az 1885. évi budapesti orsz. kiállításon a kiállítási nagy éremmel kitünő munka és jó ízlésért kitüntetve.

BUDAPESTEN, IV. KERÜLET, VÁCZI-UTCZA 17

Ajánlom dúsan felszerelt

EGYHÁZAK és KÁPOLNÁK BERENDEZÉSÉHEZ

szükséges tárgyaimat a legjutányosabb áron, a lehető legszebb kivitelben. Nevezetesen: Miseruhákat, Pluviale, Dalmatica és Ornatusokat. Egyházi és társulati lobogók. — Mária-társulati, ipar-társulati, dalegyleti és temetkezési egyleti zászlókat, st. szobrokat, esillárokat, ciborium és kelyheket, fali- és oltár gyertyatartók és oltárlámpákat, — Monstranciák, stáció-képek, oltárok, urkoporsókat, stb.

Régi ruhák javítását, valamint kelyhek, ciborium, Monstrancia, oltár-lámpák és oltár-gyertyatartók megezüstölését vagy megaranyozását elvállalom és olcsón készítem el.

Nagy választék arany-, ezüst- és selyemhímzések, valamint egyházi ruhákban. Egyházi csipkék, oltárterítők, fali keresztek és iskola-keresztek. Egyházi szövetek. Damastok stb.

Pontosságomat több százra menő elismerő levelekkel bizonyíthatom.

Árjegyzék és költségvetéseket kívánatra bérmentve küldök.

Van szerencsénk a nagyérdemű közönséggel tudatni, hogy magánosok részére is bárminemű

CZEMENT-BETON MUNKÁKAT

nevezetesen: burkolási, szárazzátételi és esatornázási munkákat elvállalunk és azt már itt működő munkásainkkal, saját szabadalmazott rendszerünk szerint fogatosítjuk.

Csinosság és tartósságért, jutányos ár mellett, kezeskedik a cég ösmert régi jó hírneve.

Szóbeli felvilágosítással szolgál a helybeli

WALLON HENRIK

cég, írásbeli megkeresésekre pedig az alólirott cég készségesen válaszol.

Szatmár, 1892. június havában.

Tisztelettel

Melocco Testvérek

vállalkozók saját rendszerű cement-beton építkezésekre

Budapest, Hatvani-utca 19.

ÉRTESÍTÉS.

Tisztelettel alulírott társaság munkásai jelenleg a Deák-téri

aszfalt-járda munkálatokon

dolgoznak, mely alkalommal a munkahelyen — bármely időben — a munkavezető hasonló, valamint **magtár, raktár, bolt, műhely, folyosó, istálló** stb. **burkolatokra**, valamint **nedves falak gyökeres száraztételére** nézve is szívesen szolgál felvilágosítás és költségvetéssel, sőt ily munkákat elvállal és azonnal eszközöl is.

Ajánljuk nemcsak Szatmár város, de a **vidék** t. közönségének is: használná fel a kedvező alkalmat

aszfaltozási munkák

készítésére, mert **mostan a költség jóval kevesebb**, mint akkor, midőn a megrendelő költségén utaznak a munkások s szállítatnak a felszerelések. **Az aszfalt-burkolat tartósabb, czélszerűbb, tehát olcsóbb** más burkolatnál.

Tudakozódások vidékről Kishalmy M. L. urhoz Szatmára intézendők.

Budapest, 1892. ápril hó 9.

Tisztelettel

A magyar aszfalt részvénytársaság.

HÉDER SÁNDOR,

10—

ügyvivő igazgató.

Van szerencsém Szatmár és vidéke nagyérdemű közönségének becses figyelmébe ajánlani **dusan berendezett**

siremlékkő-raktáramat

midennemű és alaku u. m.: **andezit, syenit, granit, márvány és homokkőanyagból** készült **monument kereszt- és gula-alaku sirkövek**

10 forinttól 800 forintig

nagy választékban raktáron vannak. — Felvállalom a **sirkövek előállítását, sirszegélyeket vasrácsosozattal** vagy anélkül, valamint a **sirköveknek a temetőbeni felállítását** úgy helyben, mint vidéken, saját felelősségemre.

Betűvésés és aranyozás a legcsinosabban és tartósan eszközöltetik.

Kérve a n. é. gyászoló közönség b. pártfogását. vagyok

kiváló tisztelettel

10—

KEMÉNY ARNOLD

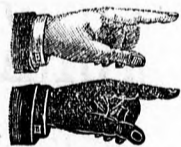
sirkövek gyári raktára

SZATMÁRON

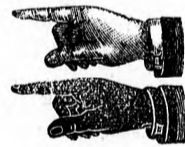
a „Korona“ szállodával szemben.

Határozott olcsó árban.

Tisztelettel van szerencsém értesíteni a város s vidék nagyérdemű uri közönségét, miszerint Szatmáron, **Deáktéren, a város háza épületében, egy új minta**

butortermét

rendeztem be, mely fényes berendezésével, a modern legmagasabb izlésnek megfelel, s feleslegessé teszi a fővárosi és külföldi ezégektől való megrendeléseket.

Arany, fekete matt, fényezett s tiszta diófaálmányokból készült salonberendezések, fantásie s renesans darabok, valamint legújabb divatu háló, ebédlő, s **uri szoba berendezések** mindig dus választékban raktáron vannak.

Ad eddig szállított butorokról beérkezett számos elismerő levelek üzletemben megtekinthetők; úgy az új, valamint régibb idő óta fennálló **Kazinczy-utcza 2. szám** alatt levő raktáramat, az uri közönség nagybecsű pártfogásába ajánlva, maradok

kiváló tisztelettel

hazai butorcsarnok tulajdonosa

Lindenfeld Mór.

U. i. úgy mint eddig, ezután is mindenféle

értékpapirokat, részvények s regále kötvényeket

a legmagasabb árban veszem.

Hazai butorcsarnok!

Szatmáron, nyomtatott a „Pázmány-sajtó“-ban.

Kazinczy-utcza 2. szám.

Deák-tér, város háza.